

## Академічна наука: курс на регіони

13 листопада 2017 р. у стінах Київської обласної державної адміністрації (ОДА) відбулася зустріч президента Національної академії медичних наук (НАМН) України академіка Віталія Цимбалюка та губернатора Київщини Олександра Горгана, у ході якої було підписано Договір про співробітництво (партнерство) між НАМН України та Київською ОДА. На церемонії були присутні Юрій Антипкін, академік НАМН України, член Президії — академік, секретар відділення клінічної медицини НАМН України, директор ДУ «Інститут педіатрії, акушерства та гінекології НАМН України», Ігор Шкробанець, професор, начальник лікувально-організаційного управління НАМН України, Алла Арешкович, директор Департаменту охорони здоров'я Київської ОДА, а також представники ЗМІ.

Ідеологічно-засадниче підґрунтя започаткованого партнерства полягає у тому, що Програмою діяльності Кабінету Міністрів України, затвердженою Постановою Верховної Ради України від 11 грудня 2014 р. № 26-VIII, та Стратегією сталого розвитку «Україна-2020», затвердженою Указом Президента України від 12 січня 2015 р. № 5/2015, реформу охорони здоров'я визначено одним із пріоритетних напрямів державної політики. Мета — кардинальне та комплексне реформування цієї сфери, спрямоване на створення системи охорони здоров'я, орієнтованої на пацієнта, спроможної забезпечити медичне обслуговування всіх громадян України на рівні розвинених європейських держав. При цьому також враховано Основи законодавства України про охорону здоров'я й державну стратегію реформи у сфері охорони здоров'я, а також взято до уваги ратифіковану Україною Європейську хартію місцевого самоврядування та Концепцію реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні.

Розпочинаючи зустріч, Олександр Горган пояснив мотиви, якими керується обласна влада у своєму прагненні до системної співпраці з НАМН України. «Все, що стосується галузі охорони здоров'я, підлягає у першу чергу державному контролю. Але водночас ми відповідаємо за реалізацію курсу реформи, які втілює виконавча влада. Нині медицина реформа посідає у структурі курсу реформ Президента та Уряду, без перебільшення, провідне місце. І щоб не підійти до цього питання формально, реалізувати реформу не механічно, — щоб у Київській обл. практичне запровадження реформи системи охорони здоров'я відбувалося в інтересах як пацієнта, так і лікаря, — ми потребуємо постійної роботи з експертними установами. НАМН України — це не просто академія у соціалістичному, хрестоматійному розумінні: це потужна сукупність науково-медичних установ, де працюють понад 20 тис. висококваліфікованих фахівців у всій державі. Це по факту колосальний, масштабний think-tank («мега мозок» (англ.) — прим. ред.), який генерує всю компетенцію медичної галузі. Тож для Київської ОДА цей крок — упорядкування стосунків з НАМН України — не формальність, не черговий ритуал, церемонія чи гасло. Цей крок є принциповим і створює певну підвалину системної взаємодії, яку ми повинні використати в інтересах, повторюся, як працівників галузі, так і тих, хто потребує медичної допомоги. Широ розраховую, що НАМН України стане для нас сильним партнером, — і, може, ми навіть ризикнемо стати № 1 в частині певних ініціатив та інновацій, результати яких матимемо можливість оголошувати і на урядових засіданнях, і в спілкуванні з Головою Держави», — зазначив губернатор. Також він висловив стурбованість стосовно тривожної тенденції депопуляції мешканців області та підкреслив необхідність боротися за кожне життя, особливо осіб працездатного віку — з огляду на стрімке зростання соціального навантаження на працюючих. Водночас пріоритетами Київської ОДА визначено покращання демографічних показників у Київській обл.: насамперед, підвищення народжуваності, зниження рівня смертності, збільшення тривалості життя. «Для Київщини мати такого партнера — велика честь. Співробітництво з НАМН України дасть можливість наблизити науку до практики, а це сприятиме системному реформуванню охорони здоров'я в Київській обл., максимальному наближенню медичної допомоги до кожного громадянина і підвищенню якості надання медичних послуг населенню Київщини», — підсумував посадовець.

Академік Віталій Цимбалюк підкреслив, що налагодження партнерства між Київською ОДА і НАМН України надасть жителям Київщини можливість отримувати високоспеціалізовану високотехнологічну



медичну допомогу в профільних академічних закладах. «Якщо нині обласні та районні центри почнуть витратити мізерні бюджетні кошти на закупівлю дорогівартісного обладнання, підготовку спеціалістів тощо, — на все це буде витрачено значний час.

Натомість існують готові клінічні заклади НАМН України, які працюють здебільшого у режимі 24/7. Сьогодні 36 інститутів НАМН України охоплюють абсолютно усі медичні спеціальності, пропонують пацієнтам найкращі умови: я б мріяв, аби вся держава піднялася до такого рівня. Підписуючи угоду з керівництвом Київщини, ми прагнемо використати усі можливості, щоб забезпечити її мешканцям надання своєчасної висококваліфікованої медичної допомоги. За пропуску здатність академічних клінічних баз прошу не хвилюватися. До прикладу, щороку в установах НАМН України виконується близько 150 тис. оперативних втручань, з яких понад 80 тис. належать до категорії найскладніших: операції на серці, магістральних судинах, головному мозку тощо. Більшість з цих втручань може бути виконано лише в умовах академічних клінічних баз; це, поза будь-яким перебільшенням, європейський, світовий рівень медичної допомоги. Головне — залучити пацієнта в її обійми. А треба для цього насправді небагато: встановити правильний діагноз — чітко зорієнтуватися на місці — й організувати максимально швидко спрямування пацієнта за місцем призначення. Я вкотре наголошує, що цілком підтримую ідею «кошти за пацієнтом», — однак вбачаю за доцільне запропонувати власну редакцію, усунувши лише одну літеру, а саме: «кошти З пацієнтом». Судити самі. Пацієнт потрапляє до певного лікувального закладу. Там коштів нема (адже вони йдуть «за» пацієнтом — відповідно, дійти ще не встигли). А у пацієнта, приміром, ургентна патологія — інфаркт міокарда. Йому необхідно придбати стент невідкладно й оперуватися негайно, а не дочікуватися тих коштів, як біля моря погоди (бо в такому випадку він може померти). Тому й кажу: кошти мають надходити разом з пацієнтом», — обґрунтував академік В. Цимбалюк.

Серед важливих перших кроків у реалізації партнерства сторони розглянули перспективу створення найсучаснішого перинатального центру на Київщині, можливості започаткування програм з профілактики здоров'я дітей та підлітків тощо. Конкретизував цей напрям діяльності академік Юрій Антипкін: «Фахівці ДУ «Інститут педіатрії, акушерства і гінекології НАМН України» як головної вітчизняної науково-дослідної установи в сфері охорони здоров'я матері і дитини готові підтримати і брати участь у впровадженні першочергових заходів та нових програм, здійсненні фундаментальних та прикладних досліджень з актуальних проблем збереження здоров'я дітей та жінок. Це стосується населення усієї країни, а Київщини — першочергово, оскільки це регіон, найближчий до більшості академічних установ».

\*\*\*

Шляхом підписання договору сторони засвідчили, що інтересам кожної з них відповідає спільне й узгоджене співробітництво у сфері поліпшення здоров'я населення Київської обл., створення умов рівноправного й справедливої доступу громадян до медичних послуг, забезпечення населення області високоспеціалізованою медичною допомогою за медичними показаннями відповідно до сучасних досягнень медичної науки і практики та згідно з чинними стандартами діагностики та лікування в наукових установах НАМН України та обласних лікувально-профілактичних закладах, які надають третинну медичну допомогу.

Представники виконавчої влади Київської області та Президії НАМН України підкреслили важливість даної співпраці для Київщини та розвитку вітчизняної медичної науки, засвідчили тверді наміри про взаємодію та окреслили перші кроки майбутнього партнерства. Для виконання договору партнерства сторони визначили наступні заходи з реалізації досягнення спільної мети (наведений нижче перелік напрямів співробітництва та методів їх реалізації не є вичерпним — прим. ред.):

- забезпечення населення Київської обл. високоспеціалізованою медичною допомогою за медичними показаннями відповідно до сучасних досягнень медичної науки і практики та згідно з чинними стандартами діагностики і лікування в наукових установах НАМН України (загалом 36 державних установ; повний перелік: див. нижче — прим. ред.), за рахунок коштів державного бюджету в межах видатків, передбачених НАМН України на відповідний рік, та, без обмежень, за рахунок інших не заборонених чинним законодавством фінансових надходжень;
- організація спільних програм та заходів НАМН України та Управління охорони здоров'я Київської ОДА і медичних закладів Київської обл. з метою системного, комплексного, науково обґрунтованого медичного забезпечення учасників антитерористичної операції, за наявності медичних показань, в установах НАМН України;
- здійснення організаційних заходів щодо створення структурним підрозділом з охорони здоров'я Київської ОДА та НАМН України дієвої прозорої системи відбору та направлення мешканців Київської обл., що потребують високоспеціалізованої медичної допомоги, до наукових установ НАМН України відповідно до встановленого для кожної установи НАМН України порядку, що враховує інтереси хворого, профіль установи та її наукові тематики, медичні показання для консультації, обстеження, госпіталізації та особливості організації лікувально-діагностичного процесу в закладі. Зазначений порядок та показання до госпіталізації в установи НАМН України розміщено на офіційному сайті НАМН України;
- створення системи оперативного та планового консультування співробітниками НАМН України хворих в лікувально-профілактичних закладах, розташованих на територіях їх проживання (у тому числі з використанням засад телемедицини);
- вдосконалення організаційних засад забезпечення наступності у лікуванні, реабілітації та диспансерного спостереження пацієнтів за місцем проживання, що лікувалися в установах НАМН України;
- залучення Управління охорони здоров'я Київської ОДА і медичних закладів Київської обл. до спільної з НАМН України наукової роботи, клінічних досліджень тощо, впровадження в практику роботи закладів охорони здоров'я області сучасних наукових досягнень установ НАМН України, нових діагностично-лікувальних технологій;
- розробка індивідуальних стратегій для розвитку та оптимізації третинного рівня надання медичної допомоги в конкретних закладах охорони здоров'я області;
- формування пропозицій та надання консультацій з питань організації якісної медичної допомоги в рамках реформування місцевого самоврядування та територіальних органів влади в Україні;
- консультування з впровадження сучасних технологій стандартизації медичної допомоги, діагностики, клінічних протоколів та настанов лікування, організації системи технічного регулювання відповідно до директив та стандартів Європейського Союзу та раціоналізації медичних послуг;
- формування багатоканальної системи фінансування сфери охорони здоров'я, зокрема благодійні внески, медичне страхування, міжнародні кредити, лікарняні каси, платні послуги тощо;
- формування пропозицій про здійснення державно-приватного партнерства щодо закладів охорони здоров'я державної або ко-

## Перелік державних установ НАМН України (додаток до Договору про співробітництво (партнерство) між НАМН України та Київською ОДА від 13 листопада 2017 р.)

1	«Інститут гастроентерології НАМН України»
2	«Інститут гематології та трансфузіології НАМН України»
3	«Інститут генетичної та регенеративної медицини НАМН України»
4	«Інститут геронтології імені Д.Ф. Чеботарьова НАМН України»
5	«Інститут громадського здоров'я ім. О.М. Марзеєва НАМН України»
6	«Інститут дерматології та венерології НАМН України»
7	«Інститут ендокринології та обміну речовин ім. В.П. Комісаренка НАМН України»
8	«Інститут епідеміології та інфекційних хвороб ім. Л.В. Громашевського НАМН України»
9	«Інститут загальної та невідкладної хірургії імені В.Т. Зайцева НАМН України»
10	«Інститут медицини праці НАМН України»
11	«Інститут медичної радіології ім. С.П. Григор'єва НАМН України»
12	«Інститут мікробіології та імунології ім. І.І. Мєншикова НАМН України»
13	«Інститут невідкладної і відновної хірургії ім. В.К. Гусака НАМН України»
14	«Інститут неврології, психіатрії та наркології НАМН України»
15	«Інститут нейрохірургії ім. акад. А.П. Ромоданова НАМН України»
16	«Інститут нефрології НАМН України»
17	«Інститут отоларингології ім. проф. О.С. Коломійченка НАМН України»
18	«Інститут охорони здоров'я дітей та підлітків НАМН України»
19	«Інститут очних хвороб і тканинної терапії ім. В.П. Філатова НАМН України»
20	«Інститут патології крові та трансфузійної медицини НАМН України»
21	«Інститут патології хребта та суглобів імені професора М.І. Ситенка НАМН України»
22	«Інститут педіатрії, акушерства і гінекології НАМН України»
23	«Інститут проблем ендокринної патології ім. В.Я. Данілевського НАМН України»
24	«Інститут спадкової патології НАМН України»
25	«Інститут стоматології та щелепно-лицевої хірургії НАМН України»
26	«Інститут травматології та ортопедії НАМН України»
27	«Інститут урології НАМН України»
28	«Інститут фармакології та токсикології НАМН України»
29	«Інститут ядерної медицини та променевої діагностики НАМН України»
30	«Науково-практичний центр ендосудинної нейроінтервенційної хірургії НАМН України»
31	«Національний інститут серцево-судинної хірургії імені М.М. Амосова НАМН України»
32	«Національний інститут терапії імені Л.Т. Малої НАМН України»
33	«Національний інститут фізіотерапії і пульмонології ім. Ф.Г. Яновського НАМН України»
34	«Національний інститут хірургії та трансплантології ім. О.О. Шалімова НАМН України»
35	«Національний науковий центр «Інститут кардіології ім. академіка М.Д. Стражеска НАМН України»
36	«Національний науковий центр радіаційної медицини НАМН України»

мунальної власності, які потребують підвищення якості медичного обслуговування, за допомогою залучення фінансових та інвестиційних ресурсів;

- аналіз та розробка відомчих актів, документів, пропозицій щодо реалізації відповідних проектів та програм розвитку медицини в області;
- проведення та організація семінарів, конференцій, тренінгів та інших заходів із залученням засобів масової інформації;
- співпраця з центральними органами виконавчої влади, депутатами Верховної Ради України та місцевими рад, зокрема, спільне просування ініціатив щодо змін законодавства, розроблення необхідних нормативних документів, пропозицій щодо реалізації відповідних проектів та програм розвитку медицини області.

\*\*\*

Не лише не дивно, але й цілком логічно, що НАМН України заходила шукати додаткових прикладних можливостей та перспектив, які б дозволили зробити високоспеціалізовану високотехнологічну медичну допомогу максимально доступною для населення, — зокрема, наблизити цей вид допомоги до мешканців глибинки. Академія знайшла на цьому шляху партнерів та однодумців в особі керівництва Київщини. І хоча календарний план нещодавно ухваленої медичної реформи передбачає перебудову вказаної ланки у довгостроковій перспективі — аж на 2020 р. (терпляче поступаючись «первинці» першою чергою практично негайного реформування), — натомість відомо: завжди виграє той, хто готує сани з літа.

Тож підсумовуючи репортаж з події, що відбулася в офісі київського губернатора й цілком обґрунтовано претендує на статус перспективного позитивного почину системного державно-експертного співробітництва (синтезу наукової експертизи та практичної медичної допомоги на місцях), зазначимо, що НАМН України налаштована на предметний конструктив задля досягнення реальних діагностично-лікувальних та демографічно-соціальних результатів. І, вочевидь, не збирається зупиняти розпочатий нею рішучий поступ до пацієнтів у регіонах України.

Пилип Снегірьов,  
фото Сергія Бека

Вперше опубліковано у «Щотижневику АПТЕКА» від 16.11.2017 р.